

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Η'. - ΤΕΥΧ. Α' ΚΑΙ Β'.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Οὗτος ἔστι περὶ τοῦ τοῦ δευτέρου ἀρχαίου
βουλεύματος ἢ περὶ παιδείας καὶ αἵματος καὶ
τῶν αὐτοῦ εἰκόνων. (Πλάτ. Θεάγης).



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1885

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ.

Ὡς ἐν πᾶσιν οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες αἰεὶ κατὰ φύσιν ἐχώρουν βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῶν ἀτελεστέρων εἰς τὰ τελειότερα, οὕτω καὶ ἐν τῇ Κωμῳδίᾳ ἀπ' ἀτελεστάτων τινῶν προγυμνασμάτων ἀρξάμενοι ἀνύψωσαν καὶ ταύτην εἰς τὸ ὑψιστον σημεῖον τῆς τελειότητος, ἐν ᾧ καθορῶμεν σήμερον αὐτήν. Ἔσχον δ' ἀφορμὴν τὰ προγυμνάσματα ταῦτα, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ εἰκαστικαὶ τέχναι, ἢ τε ἀρχιτεκτονικὴ καὶ ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις ἐκ τῆς λατρείας τοῦ θεοῦ· μετὰ γὰρ τὴν τῶν καρπῶν συγκομιδὴν, ⁽¹⁾ μάλιστα δὲ τὸν ἐρύγητὸν αἰεὶ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἤγοντο τοῖς θεοῖς διάφοροι ἑορταί, καὶ ἰδίᾳ τῇ θεᾷ τῆς γεωργίας καὶ τῶν καρπῶν Δήμητρι, καὶ τῷ τοῦ οἴνου, τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς χαρᾶς θεῷ Διονύσῳ. Οἱ δὲ παλαιοὶ ἤγουντο ὑπὸ θεῶν τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀναπαύλαν ὠρεῖσθαι τὰς τοιαύτας ἑορτάς ⁽²⁾, καθ' ἃς μετὰ τὴν τῶν θυσιῶν καὶ σπονδῶν τέλεσιν ἐπὶ δεῖπνον ἐτρέποντο, εἶτα δ' εὐωχίαν, οἷς εἶπετο τὰ καθ' Ὅμηρον *δ α ι τ ὁ ς ἀ ν α θ ἦ μ α τ α* ⁽³⁾ μουσικὴ τε καὶ ὄρχησις καὶ τῆς αὐτοσχεδίου λέξεσι τε ῥυθμοῖς καὶ μέτροις ἔκφρασις τῶν αἰσθημάτων, ἃ κατὰ τὴν ἑορτὴν κατεῖχον τὴν τῶν εὐθυμούντων ψυχὴν. Ἡ δ' ἀπλή αὕτη καὶ ἀτελής ποίησις κέκληται ὑπὸ τῶν παλαιῶν *α ὕ τ ο σ χ ε δ ι ᾶ σ μ α τ α*, ἐξ ὧν ἐγένετο ἡ Κωμῳδία, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ· « γενομένη δ' οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικὴ κωμῳδία » ⁽⁴⁾.

(1) Ἀριστοτ. Ἠθ. Νικομαχ. VIII, γ. « Αἱ ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ σύνοδοι φαίνεται γίγνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς, οἷον ἀπαρχαί· » μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. »

(2) Πλάτων ἐν Νομ. III, 653. « Οἱ θεοὶ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς γένος, ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνων ἐτάξαντο, » τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβάς. »

(3) Ὀδύσ. Α, 152.

(4) Ἀριστοτ. Ποιητ. IV, 15. Καὶ Evanthius, de Tragoedia

Αἱ Δήμητρος καὶ Κόρης μάλιστα δὲ Διονύσου λατρεῖται προσεκάλουν ἄλλοις τε πολλοῖς καὶ δὴ αὐτοσχεδιάσμασι τὸν τῶν εὐθυμούντων γέλωτα, σκωπτόντων ἀλλήλοις ἐλευθέρως καὶ ἀδεῶς διὰ τὴν τοῦ θεοῦ ἑορτὴν καὶ ἀπομιμουμένων ὅ,τι κἂν γελοῖον παρεῖχεν ὁ τῶν συγχρόνων βίος διὰ λέξεων, μιμητικῶν χορῶν καὶ μουσικῆς. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἀριστοκρατικοῖς Δωριεῦσι μόνον ὁ ἰδιωτῶν βίος ἐσκώπτετο, παρὰ δὲ τοῖς δημοκρατικοῖς Ἴωσι, καὶ μάλιστα τῆς ἰσηγορίας μετέχουσιν Ἀθηναίοις, καὶ στρατηγοί, καὶ δικασταί, καὶ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οἱ πολιτικῶν μετέχοντες. Ἑλλήνων δ' ἀπάντων μᾶλλον ἢ ἤττον Διόνυσον καὶ Δήμητραν λατρεύοντων, ποιηταὶ τοιούτων γελοίων καὶ σκωπτικῶν αὐτοσχεδιασμάτων ἐξ ἀρχῆς πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο, διαφόρως κατὰ τόπους καλούμενοι ⁽¹⁾, οἷον αὐτοκάβδαλοι, δεικελισαί, φαλλοφόροι, ἰθύφαλλοι, φλύακες, σοφισταὶ καὶ ἄλλως.

Οἱ αὐτοσχέδιοι οὗτοι ποιηταὶ καθόλου μὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν κέκληνται αὐτοκάβδαλοι, ὡς καὶ τὰ ἑαυτῶν ποιήματα αὐτοκάβδαλα, οἷον Ἡσύχιος· «αὐτοκάβδαλα, αὐτοσχέδια ποιήματα εὐτελεῖ.» ὕστερον δέ, ἐν τῷ ἰαμβικῷ μέτρῳ χρησάμενοι, ἰαμβοὶ, κληθέντων ὡσαύτως οὕτω καὶ τῶν ποιημάτων αὐτῶν, καὶ ἰαμβισταί. Ἐχρῶντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖς αὐτῶν ᾄσμασι τῇ ἰαμβύκῃ, περὶ ἧς Φώτιος φησὶν ἐν λεξ. «ἰαμβύκη· ὄργανον μουσικόν, ἐν ᾧ τοὺς ἰάμβους ἤδον.» Ἡ τοιαύτη τῶν ἰάμβων ποίησις παρήχθη ἐκ τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος· ταύτης γὰρ ἐπὶ εὐρέσει τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς Περσεφόνης πλανωμένης καὶ εἰς Ἐλευσίνα ἐλθούσης, ἢ τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσίνος Κελεοῦ καὶ τῆς τούτου γυναικὸς Μετανείρας θεραπαινὶς Θραῦττα

et Comoedia c. 2. Comoedia fere vetas ut ipsa quoque olim Tragœdia.

(1) Ἀθήναις, XIV, 621—622. simplex carmen fuit, quod chorus circa aras fumantes nunc spatiatum nunc consistens nunc resolvens gyros cum tibicine concinebat.

Ἰάμβη παραμυθουμένη τὴν θεάν, αἰτιωμένην ἐπὶ τῇ τῆς θυγατρὸς ἀρπαγῇ, προήγαγεν εἰς γέλωτα διὰ τινῶν σκωμμάτων καὶ χλευασμῶν. Διὸ τῆς ποιήσεως ταύτης βάσις ἦν γέλωσ τε καὶ σκῶμμα· ἦν δ' αὕτη συνήθης ἐν ταῖς Δήμητρος ἑορταῖς, τελουμέναις μετὰ χορῶν, ἄσμάτων τε καὶ μιμητικῶν παραστάσεων τοῦ παλαιοῦ ἀγροίκου βίου ἐπὶ πολλὰς συνεχεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν σποράν. Οὕτω κατὰ τὴν πομπὴν τὴν τελουμένην τῇ πρώτῃ τῶν Θεσμοφορίων ἡμέρᾳ ὑπὸ γυναικῶν ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι τοῦ παρὰ τὴν Κωλιάδα ναοῦ τῆς Δήμητρος, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Ἀθήνας πάλιν, εἰώθεσαν αἱ γυναῖκες σκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἀλλήλαις· ἡ ἑορτὴ δ' αὕτη κέκληται ἀπὸ τῶν σκωμμάτων τούτων Σ τ ῆ ν ι α. Φώτιος ἐν λεξ. « Στῆνια· ἑορτὴ Ἀθήνησιν, ἐν ἣ ἑδόκει ἡ ἄνοδος γενέσθαι τῆς » Δήμητρος· ἐλοιδοροῦντο δ' ἐν αὐτῇ αἱ γυναῖκες ἀλλήλαις. » Ὡς δ' οὕτως καὶ κατὰ τὴν Ἐλευσινίων πομπὴν ἄνδρες ἰστάμενοι ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν γεφύρας τοῦ Κηφισσοῦ (ἐκεῖθεν γὰρ ἡ Δήμητρος πομπὴ διέβαινε), καὶ προσωπίδας φέροντες, ἔσκωπτον τοὺς ἐνδόξους τῶν πολιτῶν, τὸν γέλωτα τῶν παρισταμένων οὕτω κινουῦντες. Οἱ δὲ ποιῶντες τὰ σκώμματα ταῦτα καλοῦνται ἀπὸ τοῦ τόπου γ ε φ υ ρ ι σ τ α ί, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ σκώμματα γ ε φ υ ρ ι σ μ ο ί.

Γῆς, Δήμητρος καὶ Κόρης ἦσαν λατρεῖται καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἐν αἷς τὰ σκώμματα ἦν ξυνήθη· οὕτω ἐν Αἰγίνῃ τε καὶ Ἐπιδαύρῳ, ἐνθα αἱ θεαί, καλούμεναι καθ' Ἡρόδοτον (V, 83), ἡ μὲν Δαμία, ἡ δὲ Αἰξησία, ἐτιμῶντο, γυναικῶν χοροὶ ἔσκωπτον τὰς ἐπιχωρίους γυναῖκας. Ἐπι δ' ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλλάδι καὶ τῇ Σικελίᾳ· καὶ ἐνταῦθα γὰρ ἐπυρθάνετο τὴν θεάν ἀφίχθαι ἀναζητοῦσαν τὴν Κόρην· ἐλατρεύετο δὲ πρὸ πάντων ἐν Συρακούσαις, ἐν αἷς ἐπὶ δέκα ὅλας ἡμέρας ἤγετο ἑορτὴ, Δ η μ ῆ τ ρ ε ι α καλουμένη, καθ' ἣν τὸ σκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι συνηθέστατον ἦν. Ἐκ τῶν τοιούτων σκωμμάτων ἐγένετο ἡ ἐνταῦθα αὐτοσχέδιος ἰαμβικὴ ποίησις τῶν Συρακουσίων ἰαμβιστῶν, ἦν πρῶτος ἐβελτίωσεν ὁ ἐκ Μεγάρων τῆς Σικελίας, ὁ καὶ Σελινούντιος καλούμενος, Ἀριστόξενος,

ἀκμάσας περί τὰ τέλη τοῦ ἐβδόμου π. Χ. αἰῶνος. Ἡφαιστίων (1).
 « Ἀριστόξενος δ' ὁ Σελινούντιος Ἐπιχάρμου πρεσβύτερος ἐγένετο
 » ποιητής, οὗ καὶ αὐτὸς Ἐπιχάρμος μνημονεύει ἐν Λόγῳ καὶ
 » Λογίκα :

Ἡ τοὺς ἰάμβους καττὸν ἀρχαῖον τρόπον,
 ὧν πρῶτος εἰσηγήσαθ' Ὀριστόξενος.

» Καὶ τούτων ταῖντων τοῦ Ἀριστοξένου μνημονεύεται τούτῳ τῷ
 » μέτρῳ γεγραμμένα :

Τίς ἀλαζονείαν πλείστην παρέχει τῶν ἀνθρώπων ; τοὶ μάντιες. »

Ἐκ τῶν τοιούτων ἰάμβων ἐγένετο ἡ κωμωδία, ἥς τὴν εὕρεσιν ἀντιποιοῦνται οἱ τε ἐνταῦθα καὶ οἱ ἐν Σικελίᾳ Μεγαρεῖς, ὡς φησὶν Ἀριστοτέλης (2). « Διὸ καὶ ἀντιποιοῦνται..... τῆς μὲν κωμωδίας οἱ Μεγαρεῖς οἱ τε ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτῆς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ Σικελίας (ἐκεῖθεν γὰρ ἦν Ἐπιχάρμος ὁ ποιητής) » καὶ ἐφεξῆς· « τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκ Σικελίας ἦλθεν [ἡ κωμωδία] τῶν δ' Ἀθήνησι Κράτης πρῶτος ἤρξεν ἀφέμενος τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας, καθόλου ποιεῖν λόγους καὶ μύθους. »

Ἐν Σπάρτῃ οἱ τοιοῦτοι αὐτοσχέδιοι ποιηταὶ λακωνιστὶ ἐκαλοῦντο δεικιλισταὶ ἢ δικηλισταί, ὃ συγγενές ἐστὶ τοῖς εἰκῶ, δείκελον, εἰκελον, δίκηλον καὶ τοῖς τοιούτοις. Ἡσύχιος ἐν λεξ: « δίκηλον καὶ δέκελον· ἐκτύπωμα, ὁμοίωμα, εἰδωλον, ἀνδριᾶς· ἔτι φάσμα, ὄψις, μίμημα· ὅθεν καὶ ὁ μιμολόγος παρὰ Λάκωσι δικηλικτάς. » Ἐπειδὴ δὲ παρὰ Σπαρτιάταις οἱ μὲν δοῦλοι οὐκ ἐπαρρήσιάζοντο, αὐτοὶ δὲ οἱ Σπαρτιᾶται τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολεῖσθαι ἀπρεπές ἠγοῦντο εἶναι καὶ μὴ ἀρμόττον αὐτοῖς, οὓσιν αὐστηροῖς τε καὶ ἀριστοκρατικοῖς, οἱ τοιοῦτοι δικηλισταὶ ἦσαν ἴσως Λάκωνες, οἷς οἱ Σπαρτιᾶται ἐπέτρεπον ἐλευθερίαν τε καὶ παρρήσιαν, ἢ καὶ παῖδες ἔτι τῶν Σπαρτιατῶν. Παρ' Εὐσταθίῳ (3) οὗτοι καλοῦνται μῆμοί τινες καὶ κωμι-

(1) Ἐν Μέτρ. VIII, 3. — (2) Ἀριστοτ. Ποιητ., III, 5.

(3) Εὐστάθιος εἰς Ἰλιάδ. Α. 781.

κοί, παρὰ δὲ τῷ Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου Σχολιαστῇ (1), σκωπτικοί, ὡς σκοπὸν ἔχοντες τὸν γέλωτα καὶ τὸν χλευασμὸν. Ἀναγινώσκομεν δὲ περὶ αὐτῶν παρ' Ἀθηναίῳ(2): «Παρὰ Λακεδαιμονίοις
 » κωμικῆς παιδιᾶς ἦν τις τρόπος παλαιός, ὡς φησι Σωσίβιος [ἐπὶ
 » Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἀκμάσας] οὐκ ἄγαν σπουδαῖος, ἅτε
 » δὴ καὶ τούτοις τὸ λιτόν τῆς Σπάρτης μεταδιωκούσης. Ἐμι-
 » μείτο γάρ τις ἐν εὐτελεῖ τῇ λέξει κλέπτοντάς τινας ὀπώρας ἢ
 » ξενικὸν θατρὸν(3). . . . Ἐκαλοῦντο δ' οἱ μετιόντες τὴν τοιαύτην
 » παιδιὰν παρὰ τοῖς Λάκωσι δεικηλισταί, ὡς ἂν τις σκευο-
 » ποιὸς εἴπῃ καὶ μιμητάς.» Ὡς δοκεῖ δὲ, οὗτοι παρήρχοντο ἐν
 ταῖς Βάκχου καὶ Δήμητρος ἑορταῖς πρὸς διδασκαλίαν, γιγνομένην
 » ὀρχήσῃ, καλουμένη μιμητικῇ, ὡς φησι Πολυδεύκης : (4)
 « μιμητικὴ δὲ δι' ἧς ἐμιμοῦντο τοῖς ἐπὶ τῇ κλοπῇ τῶν ἐώλων
 » κρεῶν ἀλισκομένοις. »

(1) Ἐν Ἀργοναυτ. 1746. (2) Ἀθῆν. XIV, 621.

(3) Περὶ τοῦ αὐτοῦ Πλούταρχον ἐν βίῳ Λυκούργου 17: «Καὶ φέρουσι
 » κλέπτοντες οἱ μὲν ἐπὶ τοὺς κήπους βαδίζοντες [κατ' Ἀθήναιον καρπούς],
 » οἱ δὲ εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν σισίτια [κατὰ Πολυδεύκη ἑῶλα κλέα], εὖ μάλα
 » πανούργως καὶ πεφυλαγμένοι: ἂν δ' ἄλγ' ἄλλὰς λαμβάνει πληγὰς τῇ
 » μάστιγι, ῥαθύμως δοκῶν κλέπτειν καὶ ἀτέχνως.»

(4) Πολυδ. ὄνομ. IV 104.

(ἀκολουθεῖ)

ΔΛΕΞ. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

(Διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς).

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ.

Λύσις τοῦ ΚΘ'.) Τρέπων τὰς δοθείσας χρονικὰς ἐποχὰς εἰς ἡμέρας (ἤτοι ὑπολογίζων τὸν μῆνα πρὸς 30 ἡμέρας), πολλαπλασιάζει ταύτας ἐπὶ τὸ κεφάλαιον, τὸ δὲ γινόμενον πολλαπλασιάζει ἐπὶ τὸ συμφωνηθὲν ἐπιτόκιον καὶ τέλος τὸ εὑρεθησόμενον διαιρεῖ διὰ τοῦ 360 ἢ τοῦ 36 κατ' ἀποκοπὴν συγχρόνως καὶ τοῦ τελευταίου ψηφίου τοῦ διαιρετέου.

Σημ. Ἐὰν ὁ διαιρετέος καὶ ὁ διαιρέτης ἔχωσι μηδενικά εἰς τὸ τέλος, ἐξαλείφονται ἰσάριθμα ἐξ ἀμφοτέρων.—Παράδ. 1350 δραχμαὶ τοκισθεῖσαι πρὸς 6 τοῖς 0/0 δι' 1 ἔτος, 1 μῆνα καὶ 10 ἡμέρας, τίνα τόκον